

MITÄ ON ROHKEUS

Rohkeutta on omien unelmien ja toiveiden toteuttaminen. Minulle yksi unelma on kirjoittaminen julkisuuteen ja omien mielipiteiden ilmaiseminen. Kirjoittaminen on minulle osa terapiaprosessia, jota käyn tällä hetkellä.

KIRJOITTAMALLA VOIN prosessoida erilaisia asioita, joita käyn läpi juuri nyt elämässä. Kirjoittaminen tuntuu haasteellisemmalta kuin aikaisemmin johtuen erilaisista rajoitteista, joita minulla tällä hetkellä on. Keskittyminen kirjoittamiseen on vaikeampaa ja ajatukset ovat solmussa kaiken tämän jatkuvan muutoksen keskellä. Tämä nykyaika tekee ainakin minun olostani turvattomampaa.

Rohkeutta on olla oma itsensä juuri sellaisena kuin on, eikä esittä mitään. Sellaisten aitojen ihmisten seurassa viihdyn parhaiten. Elämä koostuu erilaisista valinnoista, ja lopulta itse päättämme, millainen elämästämme tulee. Aina se ei riitä, vaan on meistä riippumattomia asioita, jotka vaikuttavat elämäämme. Parasta on kuitenkin hyväksyä ne tosiasiat, joihin emme voi itse vaikuttaa, eikä jäädä niitä vatvomaan turhaan. Voimme ponnistaa eteenpäin elämässä vastoinkäymisistä huolimatta. Eläminen itsessään vaatii rohkeutta tässä maailmassa ja tilanteessa, jossa elämme.

ONNEKSI emme ole yksin kohtamiemme haasteiden kanssa, vaan meillä on vertaisia ja ystäviä ympärillä jakamassa niitä. Vertaisuus onkin siksi niin tärkeää. Meidän ei tarvitse jäädä yksin ajatusten ja mieltä askarruttavien asioiden kanssa. Ympärilleen voi rakentaa turvaverkon erilaisista ihmisistä, jolloin selviytyminen on huomattavasti helpompaa ja haasteet voi jakaa ja kohdata yhdessä. Yhdessä koetut ja jaetut asiat muuttuvat selkeimmiksi ja ongelmanratkaisu on tällöin hedelmällistä.

On rohkeutta olla heikko ja tarvitseva. Rohkeutta on myöntää tarvitsevansa halausta tai toisia ihmisiä. Rohkeutta on myös pystyä sanomaan, että tarvitsee omaa aikaa itselleen ja aikaa tehdä omia itselle tärkeitä juttuja. Aina ei tarvitse jaksaa olla läsnä muille ihmisille. Omia akkuja on tärkeää pystyä lataamaan välillä. Siten jaksaa taas olla muiden ihmisten parissa paremmin. Olisi tärkeää, että jokaisella olisi tähän mahdollisuus, jotta ei kuormitu liikaa. Rohkeutta on myöntää itselle ja toisille olevansa väsynyt ja tarvitsevansa lepoa.

Rohkeutta on olla oma itsensä juuri sellaisena kuin on, eikä esittä mitään.

MINULLE ROHKEUS näyttäytyy punaisena, pehmeänmuotoisena värinä. Jos tunnen itseni araksi tai sosiaalisuus ja vieraiden ihmisten tapaaminen ahdistaa minua, saatan pukeutua punaiseen vaatteeseen, ja värillä on silloin jokin salaperäinen voima muuttaa minut rohkeammaksi. Yleisesti ottaen pidän punaisesta väristä ja minulla on sitä paljon käytössä, muun muassa sateenvarjo ja reppu. Luulen, että punaisessa värisä on kyse turvallisuuden ja energian tunteesta, jota väri antaa minulle. Värillä on todellakin väliä ainakin minulle.

Arkuuden väri on minulla violetti. Olin lapsena tavattoman ujo ja arka ja siksi helppo kiusanteon kohde. Minua kiusattiin ala- ja ylä-asteella lähinnä vaatteiden takia. Minulla oli vääränlainen ja -värinen takki ja housut muiden lasten mielestä. Kiusaamisesta kerto-

minen oli vaikeaa omille vanhemmille, kun he ihmettelivät, miksi en halua käyttää uutta takkia koulussa tai mikä housuissani on vikana. Äitini mielestä takki oli hieno, eikä hän ymmärtänyt, miksi minua hävetti käyttää sitä koulussa.

Minusta arkuus ei ole yhtään sen huonompi ominaisuus kuin rohkeus. Olen todennut, että rohkeuden ja arkuuden puolella välissä on hyvä kulkea keskitietä pitkin, jotta ei toimi liian uhkarohkeasti.

Minusta elämässä ei turha riskinotto kannata. On kuitenkin tärkeää muistaa nauttia elämästä, sillä meillä on vain tämä yksi elämä ja rajallinen määrä aikaa. Jokainen voi itse päättää, eläkö elämän täysillä nauttien vai murehtien jokaista pikku asiaa. Minusta positiivisuus kannattaa pitää yllä kaikessa tekemisessä.

TERVEYS NOUSEE minulla kaikkein tärkeimmäksi elämänarvoksi tällä hetkellä ja niin varmaan monille muillekin. Olen huolissani omasta ja läheisten terveydestä ja pyrin toimimaan kaikin tavoin edistääkseni kaikkien minua lähellä olevien ihmisten terveyttä. Toivottavasti pysytään terveinä ja muistetaan nauttia kävelylenkeistä metsäpoluilla ja puistoissa ja nuuhkia rai-kasta metsäntuoksua ja ilmaa keuhkot täyteen. Kävelylenkin jälkeen aivotkin ovat kääntyneet uuteen asentoon, ja elämä näyttäytyy ihan toisenlaisena kuin ennen lenkille lähtöä. Elämä hymyilee jälleen ja on elämisen arvoista.

Pidetään huolta toisistamme.

Hyvää ja rauhallista Joulua kaikille!

Teksti ja kuva: Tarja Ruusunen

Edith Södergran – modernistinen runoilija ja Vierge Moderne

Edith Södergran (1892–1923) on modernismin ensiirueen runoilijoitamme ja merkittävin suomenruotsalainen modernistimme. Hänen runoistaan viehättyvät yhä uudet, nousevat lukijasukupolvet toistensa jälkeen. Alun perin ruotsinkielistä runoutta on myös käännetty suomen lisäksi monille kymmenille kielille.

Edith Södergran lintuhatussa ja Totti. Helena Södergran 1910–1920. Svenska litteratursällskapet i Finland.

EDITH SÖDERGRAN tunnetaan erityisesti persoonallisesta, värikkään maalaillevasta ja muovautuvasta, näynomaisesta runokielästään, jossa hän käyttää runsaasti kuvia ja symboleita sekä itse määriteltyjä käsitteitä (esimerkiksi *mies*, *kuolema*, *onni*); samoin kuin intohimoi- sista ja älyllisestä kielenkäytöstään, johon voi liittyä esimerkiksi suggestiivisen tehokasta, liturgista toistelua, käsitteitä määritteleviä luetteloja (kuten *Vierge Moderne*), huudahduksia, naurahduksia, valituksia, kutsuja, noitumista...

Nähtävästi runoilijanminän sisäisestä todellisuudesta rikastuvat runot ilmaisevat pintapuolisia vastakohtaisuuksia, epäsovinnaisuuksia, leikkisyyttä, tarkoituksellista suorasukaisuutta, naisista

eroottisuutta, ehdottomuutta, tahdonvoimaa muuttaa asioita, asiointilojen kieltämistä, jopa huumoria. Naisen minän älyllisestä henkevoitymisestä puhuen, Södergran argumentoi sen perustan olevan nimenomaan naisen eroottisessa luomisvoimassa.

Södergranin lyriikka on itsessään vuosikymmenten ajan innoittanut suomalaisista ja pohjoismaista naisrunoutta tukemalla ja edistämällä meikäläistä naistietoisuutta. Toisaalta runoilija on tosielämässään 1900-luvun alussa toiminut meille sinä esikuvana, joka voi päihittää kirjoittamisen henkiset ja fyysiset haasteet, aineelliset vaikeudet ja yhteiskunnalliset epäkohdat sekä valaa yleistä rohkeutta naisiseen luomistyöhön.

Naisrunoilija Edith Södergranissa tutkijoita ja kirjallisuuden harrastajia onkin

kiinnostanut niin ikään hänen elämäntarinansa, mistä on hyvä esimerkki tutkija **Agneta Rahikaisen** kirjoittama tuoreehko elämäkerta *Edith. Runoilija, elämä ja myytti* (2014). Rahikaisen mukaan Edith Södergranin tutkimuksessa on viime aikoina tulkittu hänen tuotantoaan suhteuttamalla runouden luonteenomaisia piirteitä aikakauden kirjallisuuteen ja aatemaailmaan; aiemmassa tieteellisessä tarkastelussa lienee liiaksi painotettu runoilijan persoonan, elämäntalon ja runouden useinkin kuvitteellista yhteyttä.

Itse totta kai ihailen naisena Edith Södergranin rohkeaa tahtoa kirjoittaa tuoretta, modernia runoa, vaikka tällainen uudistaminen oli 1900-luvun alkuvuosikymmeninä naisihmiselle aika tavatonta. Modernin runon edelläkävijänä Söder-

gran toteuttaa runoissaan olennaiset modernismin perustekijät, riittämättömyyden, vapaamittaisuuden ja yksilöllisen rytmin sekä vapaan aiheen.

Ihastuttavaksi Edith Södergranin luonnollisesti tekee hänen persoonallinen, yhteiskunnassaan hieman epäsovinnainen tapansa julistaa runoissaan uudenlaista naisen roolia – aktiivisen naisen näet – kyseenalaistaen perinteiset odotukset ainoastaan passiivisesta ja jotenkin 'hentomielisestä' naiseudesta. Aikansa naispuolisten kulttuurivaikuttajien joukossa Södergran on luomassa ihannetta itsellisestä, uudenlaisesta naiseudesta eli "uuden naisen", minkä julistuksesta käy esimerkiksi klassikkoruno *Vierge Moderne*, "moderni neitsyt". Runo on julkaistu Södergranin esikoiskokoelmassa *Dikter (Runoja)* ruotsiksi vuonna 1916.

Näistä perin juurin uskaliaista, keskenään vastakohtaisista ja intoavan älyllistä säikeistä voi ehkäpä vähän ponnistellen arvata, miksi runon sanoitus on kuulemma ihmetyttänyt useitakin arvostelijoita, vaikkakin nuorten modernistien ryhmä kiitosteli esikoista. Runossahan kirjaimellisesti kyseenalaistetaan naisen rooli ja kirjoitetaan sitä uudelleen, vapaudutaan jopa sukupuolestaan, jolloin perinteiset ehdot olla "nainen" väistyvät tieltä. Julistus kielii runouden murroksesta.

TOINEN AIHEALUE Södergranin esikoiskokoelmassa on naisen rakkauden kaipuu ja tässä pettyminen. Rakkauden kaipuu merkitsee Södergranilla joko rakastajan, Kristuksen tai kuoleman kaipuuta – ehkäpä nainen kaipaa kaikkia rakkauksia. *Päivä viilenee* -runon viimeisissä säkeissä runon "minä" kertoilee kaipuustaan mutta saakin vastaukseksen pelkän pettymyksen, vieläpä molempien osapuolten.

Tämän melankolisen, pitkällisen rakkausrunon johtopäätös juontuu eritoten ihmisen lihallisuudesta, koskapa ruumiillisuudesta runon miespuolinen "sinä" todellakin tuntuisi naista erheekseen etsivän. Sitä vastoin runon naispuolisella "minällä" itsellään näyttäisi olevan monisyinen ja voimakas sielunsa tunto. Hänellä olisi mielestään jotain muutakin löydettävänä kuin sinänsä kaunis naisen vartalonsa: hän ei ole kuin kukka, lähde tai nainen, vaan hän on enemmän kuin hedelmä, meri ja sielu.

Södergranin runoudessa myöhemminkin naisen eroottisuus ilmenee minän voimana ja rohkeutena, ja edelleen eroottisuus voi tuottaa naispuolisessa hengessä sellaista luomisvoimaa, joka uhkuu erityistä luomiskykyä ja älyllisyyttä.

En minä ole nainen. Olen neutri.

*Olen lapsi, hovipoika ja rohkea päätös,
olen naurava häive helakanpunaista aurinkoa...
Olen kaikkien ahnaitten kalojen verkko,
olen malja kaikkien naisten kunniaksi.
olen askel kohti sattumaa ja turmiota,
olen hyppy vapauteen ja itseyyteen...
Olen veren kuiske miehen korvassa,
olen sielun vilu, lihan kaipuu ja kieltämys,
olen uusien paratiisien portinkilpi.
Olen liekki, etsivä ja ripeä,
olen vesi, syvä mutta polviin saakka uskalias,
olen tuli ja vesi rehellisessä yhteydessä ja ehdoitta.*

Jag är ingen kvinna. Jag är ett neutrum.

*Jag är ett barn, en page och ett djärvt beslut,
jag är en skrattande strimma av en scharlakanssol...
Jag är ett nät för alla glupska fiskar,
jag är en skål för alla kvinnors ära,
jag är ett steg mot slumpen och fördärvet,
jag är ett språng i friheten och självet...
Jag är blodets viskning i mannens öra,
jag är en själens frossa, köttets längtan och förvägran,
jag är en ingångsskylt till nya paradiset.
Jag är en flamma, sökande och käck,
jag är ett vatten, djupt men dristigt upp till knäna,
jag är eld och vatten i ärligt sammanhang på fria villkor...*

*Sinä etsit kukkaa
ja löysit hedelmän.
Sinä etsit lähdetä
ja löysit meren.
Sinä etsit naista
ja löysit sielun –
olet pettynyt.*

*Du sökte en blomma
och fann en frukt.
Du sökte en källa
och fann ett hav.
Du sökte en kvinna
och fann en själ –
du är besviken.*

Edith Södergran mittanauha kädessä. Luultavasti otettu itselaukaisijalla. 1912–1914. Svenska litteratursällskapet i Finland.

NOUSEVAN AURINGON VARTIJANA: SÖDERGRANIN TAITEELLISET SEKÄ FILOSOFISET HEIJASTUKSET

Edith Södergran oli aikalaisekseen sivistynyt nainen ja hyvin perillä omaksumistaan moderneista taiteen virtauksista, kuten ekspressionismista, symbolismista, futurismista, venäläisestä *avantgardesta*. Hän vaihteli tyyliään moneen kertaan yhteensä viiden runokokoelmansa aikana (runoiltuaan koulutyttonä romanttisella mielellä): hän liikkui melankolisuudesta ja rappion tunnelmasta ylevöityyn rajatomaan, villiin ja hurmaavaan elämänriemuun sekä rauhallisiin luontokuviiin ja seestyneisiin tuntoihin, uskonnollisiinkin sävyihin. Södergran kävi runoudessaan useiden filosofisten vaiheiden läpi ottamalla vaikutteita muiden muassa **Arthur Schopenhauerilta**, **Friedrich Nietzscheiltä** ja **Rudolf Steineriltä**.

Filosofi-runoilija Nietzsche luonnostelee aikansa *yli-ihmisopin*, *Übermensch*, jolla hän tarkoittaa moraaliltaan ja estetiikantajultaan tasokasta, norminsa itsenäisesti luovaa ihmisyksilöä. Tämä riippumaton, henkevä edistyneä on kuitenkin pelkkä sielumme ihannekuva, sillä arvokasvatuksemme tukahduttaa nuo eettiset ja esteettiset pyrkimyksemme. Nietzscheiltä on peräisin myöskin pohdiskelu taiteen *dionyysisestä* puolesta eli elämänvoimasta ja -ilosta, hurmasta, kiihkosta, virtauksesta, epäjärjestyksestä, rajattomuudesta, kohtuuttomuudesta ja ykseydestä (*Dionysos*-nimi kuuluu viinin, juomisen hurmion, traagisen taiteen ja hedelmällisyyden antiikin jumalalle).

Södergranille yli-ihmisfilosofia merkitsee kumminkin lähinnä käsitystä runoilijan henkilökohtaisesta luomistyöstä sekä täydellisemmän ajan koittamisesta taiteen saralla. Taiteilijan on näet ylitettävä itsensä transsendenssissa eli yliaistillisuuden mielentilassa, koska hänen on luodessaan kohottauduttava aisteilla

havaittavan todellisuuden (ja tavallisen ihmisyytensä) yläpuolelle. Lisäksi yli-ihmisyttä ihannoivan filosofian keinoin on ollut naisissa puolestaan mahdollista perustella tasa-arvoistavaa ideaalia "uudesta naisesta", joka ei enää sovitetaudukaan vanhaan rooliin vaan valitsee elämänsä itse.

Myöhäisissä runoissa voi nähdä seestyneiden luontokuvien lohdun, uskonnollisvivahteisen tyyntymisen, selvästikin kotipaikan Raivolan luonnosta Karjalan kannakselta.

Runoilijan varhaisen kuoleman jälkeen julkaistussa kokoelmassa *Maa jota ei ole* (1925) Södergran tunnustaa lopulta kristinuskon evankeliumia (tosin kirjoittelee kirjeessään ystävälleen **Hagar Olssonille** kaihoavansa alati *Dionysosta*).

Myöhäisissä runoissa voi nähdä seestyneiden luontokuvien lohdun, uskonnollisvivahteisen tyyntymisen, selvästikin kotipaikan Raivolan luonnosta Karjalan kannakselta. Näyissä lukija kohtaa vieläpä taivaan kirkastavan ykseyden, joka vapauttaa hengen maallisesta olotilastaan.

Saapuuko sielu määränpäähensä runoilijan puhuessa *tulosta Hadekseen* ja *taivaiden kaartumisesta korkeammiksi...?*

KERRAN SAMMUVAT KAIKKI TÄHDET...

Edith Södergranin ystävä, itsekin naiskirjailija Hagar Olsson kuvaili Edith Södergranin runoutta samanlaiseksi kuin hänen tuntemansa Edith ihmisenä oli: hänen runoissaan voimme kuulla "voimak-

kaan ihmisen äänen, joka puhuu meille halki luhistumisen pauhinan".

Hagarin tarinoinnin "luhistumisesta" voi ymmärtää ainakin sikäli, että Edithin elinaikana Suomen kansalaisten elämää vitsasivat maan sisällissodan uhat ja rappio, Venäjän vallankumous ja ensimmäinen maailmansota. Toiseksikin Edithin henkilökohtaisessa elämässä tulivat vastaan köyhyys ja eristyminen Raivolan kotiin Karjalan kannaksella Helena-äitinsä kanssa. Jo nuorella iällä Edith oli sairastunut keuhkotuberkuloosiin, joka johtaisi ennen pitkää nuorehkon naisen menehtymiseen. Ehkäpä siksi Södergranin elämänmyönteisissä runoissa ilmenee useasti aavistuksia kuolemasta.

Edith Södergranin elämässä on varmasti ollut raskaita vaiheita, mutta hänen runoissaan kuvatut vaikeudet voivat näkyä ikään kuin voitettuina, jos kohta runon "minän" ja runoilijanpersoonan välille ei ole todenmukaista olettaa ilmeisiä yhtäläisyyksiä. Runoissaan Södergran ilmaisee kylläkin tuskaa ja kärsimystä mutta myös voimaa, pelottomuutta, tahtoa, toivoa, elämän riemua, luottamusta, luonnonrauhaa, kaikkivoipuutta ja tietäväistä lapsekkuutta. Hän kääntää siis *vastoinkäymiset myötäkäymiseksi*, taikka kuten runossa *Sataa, sataa*, on suoraan *itse myötäkäyminen*.

Edith Södergranin runoissa on minulle itselleni iän myötä luontunut oleelliseksi juuri hänen runojensa voimauttava äänensävy, joka saa vastakohtansa kenen hyvänsä joskus kohtaamasta kärsimyksestä. Oikeastaan lukioaikoinani en Edith Södergrania käsittelevästä esitelmästäni huolimatta vielä täysin kyennyt sisäistämään Södergrania, en täydesti edes naisena, vaan puhuin arvostelijoiden luettelemin adjektiivein ja lausuin ruotsiakin auttavasti. Kokemukseni lyyrisen alter egon löytämisestä on ollut upeaa.

Teksti: Reija Halonen

Kaksi kissaa Södergranin huvilan edessä. Teksti: "Gille". Edith Södergran 1910–1920. Svenska litteratursällskapet i Finland.

Lasiveranta Raivolassa. Edith Södergran 1910–1920. Svenska litteratursällskapet i Finland.

Lempirunoni Edith Södergranilta on syystä *Olemisen riemu*:

*Mitä minä pelkään? Olen osa äärettömyyttä.
Olen osa kaikkeuden suurta voimaa,
yksinäinen maailma miljoonien maailmojen parissa,
niinkuin ensi luokan tähti, joka sammuu viimeksi.
Riemu elää, riemu hengittää, riemu olla olemassa!
Riemu tuntee ajan jäisen-kylmänä valuvan suoniansa pitkin
ja kuunnella yön hiljaista virtaa
ja seisoo vuorella auringossa.
Käyskelen aurinkoa pitkin, seison auringolla,
en tiedä mistään muusta kuin auringosta.
Aika – muuntajatar, aika – hävittäjätar, aika – loihittajatar,
tuletko uusin juonin, tuhansin kavaluuksin tarjoamaan minulle olemassaolon
niinkuin pienen siemenen, niinkuin kehään kiertyneen
käärmeen, niinkuin merellisen luodon?
Aika – sinä murhaajatar – väisty luotani!
Aurinko täyttää rintani suloisella hunajalla ääriä myöten
ja sanoo: kerran sammuvat kaikki tähdet,
mutta ne loistavat aina pelkoa vailla.*

*Vad fruktar jag? Jag är en del utav oändligheten.
Jag är en del av alltets stora kraft,
en ensam värld inom miljoner världar,
en första gradens stjärna lik som slocknar sist.
Triumf att leva, triumf att andas, triumf att finnas till!
Triumf att känna tiden iskall rinna genom sina ådror
och höra nattens tysta flod
och stå på berget under solen.
Jag går på sol, jag står på sol,
jag vet av ingenting annat än sol.
Tid – förvandlerska, tid – förstörerska, tid – förtrollerska,
kommer du med nya ränker, tusen lister för att bjuda mig en tillvaro
som ett litet frö, som en ringlad orm, som en klippta mitt i havet.
Tid – du mörderska – vik ifrån mig!
Solen fyller upp mitt bröst med ljuvlig honung upp till randen
och hon säger: en gång slockna alla stjärnor,
men de lysa alltid utan skräck.*

Suomennokset: **Uuno Kailas**

KIRJALLISUUTTA:

Hökkä, Tuula (1997): *Södergran, Edith (1892–1923)*. Kansallisbiografia-verkkojulkaisu. Studia Biographica 4. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Osoitteessa <http://urn.fi/urn:nbn:fi:skskbg-004814> (Lainattu 30.10.2020.)

Rahikainen, Agneta (2014): *Edith. Runoilija, elämä ja myytti*. Schildts & Söderströms, Helsinki.

Saaritsa, Pentti (toim.) (2010; [1994]): *Edith Södergran. Elämäni, kuolemani ja kohtaloni: kootut runot*. Otava, Helsinki. (Suomentajat **Uuno Kailas, Pentti Saaritsa** ja **Aale Tynni**.)

Södergran, Edith (2004; [1929]): *Levottomia unia: runoja*. (Suomentaja **Uuno Kailas**.) Tulenkantajain osakeyhtiö, Helsinki.

Södergran, Edith (2017; [1942]): *Runoja*. (Suomentaja **Uuno Kailas**.) WSOY, Helsinki.

Kuvat SLSA 566 Edith Södergrans arkiv. Svenska litteratursällskapet i Finland.

Sanatorium Davos-Dorf. Edith Södergran 1910–1920. Svenska litteratursällskapet i Finland.

Edith Södergran Totti sylissä. Helena Södergran 1917. Svenska litteratursällskapet i Finland.

Helena Södergran kissa sylissä maakellarin edessä. Taustalla "liilla huset". Koiranpentu etualalla. Edith Södergran 1910–1920. Svenska litteratursällskapet i Finland.

Hoivayksikkö Honkakoti Oy
Hammassahti, www.honkakoti.fi

Kotkan Kontio Apteekki
www.kontioapteekki.fi

**I APOTEKET I KRISTINESTAD
KRISTIINANKAUPUNGIN
I APTEEKKI**
Kauppatori 3, 64100 Kristiinankaupunki,
puh. 06 221 1007
www.krs1apotek-apteekki.fi

AB FIXAFELL OY
Pietarsaari, puh. 06 788 9600,
www.fixafell.fi

A ja T Myyry Oy
Lehmo, www.atmyyry.fi

Leppävuiran apteekki
www.leppavuiranapteekki.fi

Arkitehtitoimisto Valkeavirta
Porvoo, puh. 040 543 5350,
www.valkeavirta.fi

Arkitehtuuritoimisto EPy-ARK
Mäntsälä, puh. 050 346 9760,
www.epy-ark.fi

ARTEKNO OY

Kangasala, puh. 03 244 7600,
www.artekno.fi

**AUTOHUOLTO
KETOLA & VESA OY**

Kyröskoski, puh. 03 371 6004,
www.autohuolto-hameenkyro.fi

Eino Nikka & Knit
Pekanaää, puh. 0400 785 844

EP:n Kehärakenne Oy
Seinäjäki, www.epnkeharakenne.fi

Hautauspalvelu Ruusu Oy
Lohja, www.hautauspalvelu-ruusu.fi

**Ilomantsin
Betonituote Kautto Oy**
Ilomantsi, puh. 040 595 9191

EUROMASKI OY

Kaarina,
www.euromaski.fi

**AUTOLIIKE JA
MARKKINOINTI
MIKA LEHTINEN OY**

Rauma, puh. 02 822 5144,
www.markkinointilehtinen.fi

**Kaivinkoneyhtymä
Hokkanen & Hokkanen**
Piispanristi

Kittilän Tilipalvelu Oy
puh. 010 322 0630

Kotimies Palvelukodit Oy

Kuljetus J. Koskela Oy
Saarenkylä, puh. 040 531 1677

**HENKILÖSTÖRAKKAISUT
RAMI RÄTY OY**

Lahti, puh. 041 319 9544,
www.ramiraty.fi

**AUTOPURKAAMO
Autopalsta Oy**

• varaosia uudehkoista
puretuista kolariautoista.
• ostamme kolariautoja,
myös korjauskelpoisia.
Pori – Söörmarkku
Puh. 02 677 0291, 02 677 0292

Kurun Kivi Oy
Terälahti, www.kurunkivi.fi

Raimo Peräkylä Oy
www.raimoperakylaoy.fi

Salon Kone ja Rauta Oy
www.skroy.com

Sähköpalvelu Keskitalo Ky
Kempele, puh. 044 262 7499

**KONEPAJA
TRAMETA OY**

Turku,
www.trameta.fi

**Kajaanin
kaupunki**

Pohjolankatu 13
87100 Kajaani
puh. 08 615 51
www.kajaani.fi

T:mi Pasi Eriksson
Perniö, puh. 040 553 1502

veikon Kone

LOVIISA

Kuningattarenkatu 11, 07900 Loviisa
puh. 020 761 9761

www.veikonkone.fi

**KAJAANIN
SEURAKUNTA**

www.kajaaninseurakunta.fi

www.koneurakointikempas.fi
Liperi

METSÄPALVELU TURUNEN OY

Kauppatie 11, 81200 Eno, puh. 0500 278 828
tuomo.turunen@metsapalveluturunen.fi
www.metsapalveluturunen.fi

*Kaarinanseudun
Hautausseurakunta Oy*

Puntarikatu 1, 20780 Kaarina | puh. 02 243 2779 | www.kaarinanseudunht.fi

 HÄGGBLOM

www.haggblom.fi

STEN
teräksellä tulokseen

Mieli kulttuurin kahleissa – hulluuden historia

Petteri Pietikäinen, *Kipeät sielut. Hulluuden historia Suomessa*. Gaudeamus 2020.

SAIRAS IHMINEN on muutakin kuin diagnosoitsa. Ihmisten elämänsuorituksen suurin osa jää kirjoittamatta virallisiin papereihin.

Gaudeamus on julkaissut tutkija **Petteri Pietikäiseltä** kaksi kirjaa hulluudesta. *Kipeät sielut – hulluuden historia Suomessa* (2020) on jatkoa Pietikäisen *Hulluuden historia* -kirjalle, joka käsitteli hulluutta maailman historiassa.

Kirjastoluokituksessa kirja *Kipeät sielut* sijoittuu Suomen historiaan, kun taas *Hulluuden historia* löytyy historiantutkimuksen alta.

KIRJAN TUTKIMUKSELLINEN OTE

Kirjat ovat tutkimuksellisesti pohjaltaan erilaisia. *Hulluuden historia* kertoo, miten hulluus on eri aikoina koettu. Se sisältää pelkästään kirjallisuusviitteitä. Kirja ker-

too myös, miten psykiatrisesti sairaita on hoidettu kautta aikojen. Itse tutkimus on tehty historian ja aatehistorian tutkimusten menetelmin.

Petteri Pietikäinen on tutkinut nyt sitä, mitä hulluuden historiasta on jäänyt virallisiin dokumentteihin. *Kipeät sielut* -kirjassa on psykiatriseen hoitoon joutuneiden henkilöiden tarinoita, jotka kerrotaan sen perusteella, mitä heistä on jäänyt asiakirjoihin. Kirja esittelee mielenterveyspotilaiden kokemuksia sairauskertomusten kautta. Ihmiskohtaloiden lisäksi kirjassa kerrotaan mielenterveyshoidon kehittymisestä ja institutionalisoitumisesta.

PSYKIATRIA OLI UUSI LÄÄKETIETEEN ERITYISALA

Kirja alkaa 1840-luvulta, kun Suomeen perustettiin Lapinlahden sairaala, joka oli Suomen ensimmäinen mielisairaala. Kirjan aineisto on kerätty Pitkaniemen ja Oulun mielisairaaloiden potilasarkistoista. Vanhat arkistot ovat vaarassa tuhoutua, jos ei ole varaa arkistoida niitä kunnolla, siksi on toimittava nyt. Aineiston avulla kuvataan mielenterveyspotilaiden kokemuksia aidosti ja päästään heitä lähelle, tosin lääkärin ja hoitohenkilökunnan näkökulmasta käsin.

Pietikäinen kertoo amerikkalaispsykiatri **Thomas Szaszin** (1920–2012) hätkähdyttävästä väitteestä, että mielen sairauksia ei voi lääketieteellisesti luotettavalla tavalla todistaa olemassa oleviksi. Väitteensä Szasz esitti 1960-lu-

vulla, jolloin psykiatrisen hoito oli maailmalla erilaista kuin nyt. Szaszin mukaan diagnosit ovat ihmisille vahingollisia, koska ne pyrkivät muuttamaan ihmisiä. Kirja kertoo, että vastoin potilaan tahtoa tehdyt hoitotoimenpiteet olivat Szaszille rikos ihmisyyttä vastaan.

HOITO

Historia osoittaa, että hullujen hoito järjestettiin ennen toisin kuin nyt. Asenteet olivat erilaisia. "Hullut" eivät kuuluneet terveiden joukkoon, heidät eristettiin ja saatettiin käyttää pakkokeinoja.

Kirja kertoo, miten maailma on käsitellyt poikkeavia ihmisiä ja mitä poikkeavuudesta on ajateltu. Toisaalta mielisairaina pidetyt ihmiset saattoivat olla vaarallisia itselleen ja toisille. Lääkehoitoa ei ollut ennen modernia aikaa. Suurin vastenmielisyyden tuntemus tulee, kun vertaamme hoitotoimenpiteitä omaan aikaamme.

HISTORIA

Historia on jotain, mikä kertoo ajasta, joka ei ole enää läsnä. Tunteakseen tämän päivän täytyy tuntea myös historia. Psykiatrisen hoidon historia ei ole pitkä, mutta kun sitä vertaa nykypäivään, syntyy ajatus, että toivottavasti tutkimus jatkuu ja löytyy uusia hoitomuotoja mielen sairauksiin. Nykyinen näkökulma, jossa tärkeämpää on mielenterveys kuin mielisairaus on hyvää eteenpäinmenoa.

Eija Toiviala

Kirjoituskonevarkaan muistelmia

KIINNOSTUIN kirjailija **Tuomas Kyröstä** ja hänen omaelämäkerrastaan *Kirjoituskonevaras*, kun katsoin syyskuussa 2020 esitetyn tv-ohjelman *Yökylässä Maria Veitola*.

Taitava mediapersoona *Pitäisikö olla huolissaan* -tv-ohjelmasta esitteli yökylässä olevalle toimittajalle Veitolalle elämänsä ja samalla uusinta kirjaansa. *Mielensäpahoittaja*-kirjat ovat tehneet Kyröstä kuuluisan.

Sopiva mitta elämäkerralle hänen mielestään on ehkä 74 sivua, mutta *Kirjoituskonevarkaan* tuli 296 sivun mittainen teos. Paloiteltuna lyhyihin jaksoihin kirja on helppo lukea. Myös kuvitus on mainiosti oivallettu ja peilaa Kyrön melko omintakeista huumoria.

Muutama isähahmo lapsuudessa ja nuoruudessa oli kirjoittanut kirjailijan

muistelemaan menneitä – sekä hyvässä että pahassa. Kokemukset koulu- ja katuikästä olivat raa'an omakohtaisia ja siten kirje edesmenneelle Jokelan koulusurmaajalle kosketti minua erityisesti.

Sopeutumis- ja ahdistuneisuushäiriö armeija-aikana oli vienyt hetkeksi tulevan kirjailijan potilaaksi silloiseen sotilassairaalaan, Tiikkaan, josta kehkeytyi myöhemmin nimi erälle kirjalle.

Älykäs ja työteliäs kirjailija liitti muistelmiinsa myös selostukset kirjojensa syntytavasta, kokemuksia ensimmäisestä koronakeväästä, pohdintoja perheestä, musiikkimaustaan ja jopa lempi-tv-ohjelmastaan. Rakenteensa puolesta kirja oli sekava, mutta ehkä juuri siksi niin täynnä elettyä kirjailijan elämää. Suosittelen!

Tarja Ahvenlampi

Tuomas Kyrö, *Kirjoituskonevaras*. WSOY 2020.